

پنج تن آل عبا

اصحاب کسا از دیدگاه تاریخی در پیش از اسلام و در اوایل اسلام، اهل بیت لقب قریش بود و منظور بیت همان خانه کعبه در مکه بود. این کاربرد بعدها تحت شعاع تعبیری قرار گرفت که باری سیاسی داشت. در تعبیر فوق منظور از اهل بیت خانواده پیامبر و بطور خاص علی، فاطمه، حسن و حسین است. بدنبال این تعبیر احادیثی به نقل از محمد در مورد این آیه رواج یافت از جمله حدیث پنج تن آل عبا.

از دیدگاه شیعه اصحاب کسا عبارت اند از محمد پیامبر مسلمانان، علی، فاطمه، حسن و حسین که آیه "انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیراً" : "همانا خداوند می خواهد تا ناپاکی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و شما را کاملاً پاک و طاهر گرداند." درباره آنان است. ابوسعید خدری از پیامبر مسلمانان روایت کرد که این آیه درباره پنج تن است: خودم، علی، فاطمه، حسن و حسین است.

ریشه اصطلاح از دیدگاه تاریخی

منشأ این اصطلاح آیه تطهیر و حدیث کسا است. در پیش از اسلام و در اوایل اسلام، اهل بیت لقب قریش بود و منظور بیت همان خانه کعبه در مکه بود. این کاربرد بعدها تحت شعاع تعبیری قرار گرفت که باری سیاسی داشت و در مورد آیه ۳۳ سی و سومین سوره قران (احزاب) نقل می شد. سرچشمه این تعبیر بعد از کشته شدن عثمان و اوایل دوران اموی، همزمان با شروع رقابت خاندان اموی و علی بر سر خلافت است. در تعبیر فوق منظور از اهل بیت خانواده

پیامبر و بطور خاص علی، فاطمه، حسن و حسین است. بدنبال این تعبیر احادیثی به نقل از محمد در مورد این آیه رواج یافت از جمله حدیث پنج تن آل عبا.

مقصود از اصحاب کسا در دیدگاه اسلامی

دربارهٔ مصادیق اهل بیت اشاره شده در آیه تطهیر میان راویان اختلاف نظر هست. برخی از آنان همسران محمد و برخی دیگر همه نزدیکان وی، از آل عباس و آل عقیل و آل جعفر و آل علی را مشمول این عنوان شمرده‌اند، اما بیشتر ایشان اصطلاح اهل بیت را در این آیه منحصر به اصحاب کسا دانسته‌اند.

تعداد احادیث وارد شده توسط گروه اخیر از ۷۰ متجاوز است که از آن شمار نزدیک به ۴۰ حدیث به روایت اهل سنت و از طریق ام سلمه، عایشه، ابوسعید خدری، ابن عباس، عبدالله بن جعفر، علی بن ابی طالب، حسن بن علی و دیگران و بیش از ۳۰ حدیث از راویان امامی و از طریق علی بن ابی طالب، سجاد، باقر، صادق، رضا (امامان شیعه) ام سلمه، ابوذر غفاری و چند تن دیگر نقل شده است. از دیدگاه طباطبایی و طبرسی منظور از اراده در آیه مورد بحث، اراده تکوینی است، از آنرو که ارادهٔ تشریحی خداوند در این باب همه افراد بشر را شامل می‌شود و جای اختصاص در آن نیست.

آنچه بیش از همه موجب شده است که برخی از مفسرین، اهل بیت را به همسران محمد تفسیر کنند، خطاب صدر آیه به همسران محمد، و نیز وقوع آن در میان آیاتی است که طی آنها همسران محمد مخاطب واقع شده‌اند. اما بگفته طباطبایی روایات وارده در این باب حاکی از آنست که این آیه جداگانه نازل گشته، و به فرمان محمد، یا بعد از درگذشت او و در هنگام

جمع قرآن، در میان آن آیات قرار داده شده است. تغییر صیغه خطاب از مؤنث به مذکر نیز مؤید همین معناست.

دیدگاه شیعه

اصحاب کسا یا آل کسا ، عنوانی است که شیعیان برای محمد، علی، فاطمه و دو فرزند آنان حسن و حسین به کار می‌رود و از آنان به آل عبا و پنج تن نیز تعبیر می‌شود. مأخذ این عنوان روایتی است که به حدیث کسا معروف است و در منابع حدیث فریقین از طرق بسیار نقل شده است.

حدیث کساء

اصل حدیث کساء از متواترات شیعه و سنی است، اما این که کدام نقل معتبر است، مورد اختلاف است.

اکنون حدیث کساء مشهور در بین شیعه همان حدیثی است که در پایان کتاب مفاتیح الجنان از جابر بن عبدالله انصاری از فاطمه زهرا آمده و به یقین جزء این کتاب نبوده و توسط ناشرین به آن اضافه شده است.

اعتبار این نقل در بین بزرگان شیعه مورد اختلاف بوده و جمعی از آن‌ها اعتبار آن را نپذیرفته‌اند. علامه سید مرتضی عسکری، آیت الله محمد ری شهری، علامه شیخ علی ریاحی نبی و بسیاری دیگر ضمن تأکید بر صحت اصل حدیث کسا، از جمله مخالفین اعتبار حدیث کساء مذکور در پایان مفاتیح الجنان هستند.